

ČESKÁ REPUBLIKA

**ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY**

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedy JUDr. Jaroslava Vlašína a soudců JUDr. Milana Kamlacha a JUDr. Marie Součkové v právní věci: **a) žalobkyně T. T., b) nezl. žalobce A. N. T.**, zastoupeného zákonnou zástupkyní T. T., oba zastoupení advokátem Mgr. Josefem Chlubnou se sídlem B. Kobzinové 3120, Havlíčkův Brod, proti žalovanému **Ministerstvu vnitra**, se sídlem Nad Štolou 3, Praha 7, v řízení o kasační stížnosti žalobců proti rozsudku Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 30. 9. 2004 č. j. 28 Az 234/2003 – 54,

t a k t o :

I. Kasační stížnost **se z a m í t á .**

II. Žalovanému **se n e p ř i z n á v á** právo na náhradu nákladů řízení.

O d ů v o d n ě n í :

Žalobci podali včas kasační stížnost proti rozsudku Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 30. 9. 2004 č. j. 28 Az 234/2003 - 54, jímž byla zamítnuta jejich žaloba proti rozhodnutí specifikovanému v záhlaví a rozhodnuto o náhradě nákladů řízení.

Z odůvodnění napadeného rozsudku se podává, že žalobkyně se žalobou (podanou ještě u Vrchního soudu v Praze) domáhala přezkoumání rozhodnutí ministra vnitra, kterým byl zamítnut její rozklad a potvrzeno rozhodnutí Ministerstva vnitra ze dne 11. 6. 2001 čj. U-22/VL-08-P10-2000, kterým žalobkyni a jejímu nezletilému dítěti z důvodu nesplnění podmínek uvedených v § 12, § 13 odst. 1, 2 a § 14 zákona č. 325/1999 Sb., o azylu a o změně

zákona č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o azylu“), azyl nebyl udělen a bylo rozhodnuto, že se na ně nevztahuje překážka vystěhování ve smyslu § 91 zákona o azylu.

Žalobkyně v žalobě namítla, že na všech rozhodnutích správních orgánů je uvedeno, že ona i její nezletilý syn mají státní občanství Kazašské republiky; toto tvrzení správní orgány opírají o zákon Kazašské republiky o občanství Kazašské republiky, který je v žalobě specifikován. Žalobkyně uvedla, že již v minulosti byla i s nezl. synem posuzována orgány Policie ČR a Okresním soudem v Havlíčkově Brodě jako osoba bez státní příslušnosti s pobytem na území ČR. Nechápe proto, na základě čeho žalovaný provedl bez jejího souhlasu „udělení státního občanství Kazašské republiky“, čímž došlo ke zpochybnění rozhodnutí jiných státních institucí. Žalobkyně a její nezl. syn jsou tedy osobami bez státní příslušnosti.

Žalobkyně trvá na tom, že je dostatečně prokázáno, že osoby, které nejsou kazašské národnosti, byly a jsou v Kazašské republice diskriminovány. Svědčí o tom skutečnost, že osobám, které odejely z Kazachstánu a požádaly o azyl v Západní Evropě nebo v USA, byl azyl udělen z důvodu porušování lidských práv v Kazachstánu. Žalobkyně namítla, že ve zprávách, na které se žalovaný odvolává a jež byly pořízeny v letech 1999 a 2000, se nehovoří o situaci, která byla v Kazachstánu v roce 1995, kdy musela žalobkyně ze země odjet před diskriminací.

Žalobkyně dále uvedla, že v době, kdy v Kazašské republice studovala na vysoké škole, jí přednášející dávali najevo, že by měla přijmout kazašské občanství, jinak bude mít problémy s dostudováním a s hledáním zaměstnání. Uvedla, že Kazaši výrazně změnili chování k osobám nemuslimského vyznání. Proto odešla do Ruska ke svým příbuzným, kde chtěla získat občanství Ruské federace.

Žalobkyně též namítla, že byla posuzována ve vztahu ke Kazachstánu, i když poslední trvalé bydliště měla v Ruské federaci, a to od 13. 3. 1996 do 22. 5. 1998. Shrнула, že žalovaný pochybil, když ji po celou dobu posuzoval jako státní občanku Kazašské republiky, protože podle prokázaných skutečností byla osobou bez státního občanství. Připojila též potvrzení ze dne 3. 7. 2002, které si sama opatřila, a jímž Ministerstvo vnitra Kazašské republiky potvrzuje, že není státním občanem Kazašské republiky.

K vyjádření žalovaného podala žalobkyně repliku, v níž převážně opět rozváděla otázku jejího státního občanství.

Krajský soud konstatoval, že na základě provedených důkazů, které jsou v odůvodnění popsány, došel správní orgán k závěru, že žalobkyně a její nezl. syn jsou státními občany Kazachstánu. Proto také posuzoval jejich problémy ve vztahu ke Kazachstánu. Správní orgán objasnil, že důvodem podání žádosti byly problémy žalobkyně s osobami kazašské národnosti. V případě žalobkyně se však nejednalo o pronásledování ze strany státu; nejednalo se ani o to, že by státní orgány projevy nesnášenlivosti záměrně podporovaly nebo nedostatečně potlačovaly. Podle názoru správního orgánu bylo v řízení dostatečně prokázáno, že žalobkyně nebyla pronásledována za uplatňování politických práv a svobod, ani jí nehrozilo pronásledování z důvodu její rasy, národnosti, náboženství, příslušnosti k určité sociální skupině nebo pro její politické přesvědčení, tedy z důvodů taxativně uvedených v § 12 zákona o azylu. Správní orgán rozhodl tak, že žalobci nesplňují ani důvody pro udělení azylu podle § 13 odst. 1 a 2 zákona o azylu, ani důvody pro udělení humanitárního azylu. Neshledal rovněž překážku vycestování podle § 91 zákona o azylu.

V podaném rozkladu žalobkyně uvedla tytéž důvody jako později v žalobě. Zásadně odmítla, že by ona a její syn měli být posuzováni jako státní občané Kazachstánu a trvala na tom, že jsou osobami bez státní příslušnosti.

Ministr vnitra jako správní orgán II. stupně přezkoumal napadené rozhodnutí a řízení, které mu předcházelo, a vyslovil souhlas s právním posouzením učiněným správním orgánem

I. stupně a ztotožnil se s odůvodněním rozhodnutí. Rozhodnutí správního orgánu I. stupně potvrdil a rozklad zamítl. V otázce státního občanství se ztotožnil s právním posouzením učiněným správním orgánem I. stupně a podrobně tento právní názor odůvodnil.

V případě pokusů o únos žalobkyně ministr vnitra konstatoval, že se jednalo o osobní konflikt s osobami kriminálního charakteru a žalobkyně si na jednání těchto osob nikde nestěžovala. Žádost žalobkyně vyhodnotil jako účelově motivovanou, protože bylo prokázáno, že v roce 1995 vycestovala z Kazachstánu do Ruské federace, aby zde získala státní občanství tohoto státu, což se jí nezdařilo. Do ČR přicestovala žalobkyně v dubnu roku 1996 na základě víza za účelem sjednocení rodiny. Správní orgán II. stupně dovodil, že žalobkyně přicestovala do ČR z rodinných důvodů a důvody, pro které požádala o azyl, se nevážou k jejímu životu v zemi původu. Důvody odchodu žalobkyně ze země původu a důvody, které ji vedly k podání žádosti o azyl, jsou odlišné od důvodů uvedených v § 12 zákona o azylu.

Krajský soud se při jednání soustředil na otázku státního občanství žalobkyně a provedl k tomu listinné důkazy. Mimo jiné provedl též důkaz příslušnými ustanoveními zákona Kazašské republiky o občanství Kazašské republiky, účinného od 1. 3. 1992.

Krajský soud dospěl k těmto skutkovým a právním zjištěním:

Žalobkyně od narození až do svého odchodu v prosinci 1995 žila v Kazachstánu a měla státní občanství SSSR. V roce 1995, kdy byla studentkou vysoké školy, se u ní vystupňoval konflikt v otázce přijetí či nepřijetí kazašského státního občanství. Cítila se ohrožena a poté, co jí na ulici kontaktovaly neznámé osoby a vyhrožovaly jí, opustila Kazachstán a odcestovala do Ruska, aby zde získala státní občanství. Získání občanství však bylo administrativně složité a zdlouhavé a proto využila nabídky svého známého, aby s ním uzavřela manželství. Uzavřením manželství však nezískala občanství Ruské federace, získala v tomto státě pouze trvalý pobyt. V dubnu roku 1996 legálně vycestovala s manželem do České republiky a legálně zde pobývala. Dne 31. 5. 1999 bylo její manželství rozvedeno. Dne 4. 11. 1999, po třech a půl letech legálního pobytu na území ČR, podala žalobkyně žádost o přiznání postavení uprchlíka, protože zůstala sama s dítětem a nevěděla, co si počít. Krajský soud konstatuje, že toto jednání žalobkyně bylo účelově motivováno s cílem získat nejprve legální pobyt na území ČR pro sebe a pro syna do doby, než jim bude přidělen azyl nebo najde jiné řešení. Krajský soud v případě žalobkyně neshledal žádný z relevantních důvodů pro udělení azylu ve smyslu § 12 zákona o azylu a rovněž ani podmínky pro udělení azylu podle § 13 a § 14 zákona o azylu, ani existenci překážek vycestování podle § 91 zákona o azylu.

V otázce státního občanství žalobkyně a jejího nezletilého syna krajský soud dospěl ke stejnému závěru jako žalovaný, tedy že žalobci jsou státními občany Kazašské republiky. Krajský soud tuto skutečnost dovodil ze zákona o občanství Kazašské republiky, který je součástí správního spisu žalovaného, jak je uvedeno dále.

Podle názoru krajského soudu bylo nepochybně prokázáno, že žalobci nenaplnují žádný z důvodů taxativně uvedených v § 12 zákona o azylu, ani podmínky pro udělení azylu podle § 13 a 14 zákona o azylu. Žalovaný též postupoval v souladu se zákonem o azylu, když neshledal existenci překážek vycestování podle § 91 zákona o azylu. Krajský soud pro ve smyslu § 78 odst. 7 zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní (dále jen „s. ř. s.“) žalobu zamítl.

Správní spis žalovaného mimo jiné obsahuje žádost žalobkyně o přiznání postavení uprchlíka. Žalobkyně v ní uvádí, že se narodila v Karagandě v tehdejší Kazašské sovětské socialistické republice. Studovala zde vysokou školu pedagogickou, kterou však nedokončila. Je křesťankou, tedy pro Kazachy Evropankou, a Kazaši v roce 1995 výrazně změnili své chování k osobám nemuslimského vyznání. Dávali jednoznačně při všech příležitostech

najevo, že pokud s nimi (Evropané) chtějí vycházet, musí přijmout kazašské občanství. K tomu, kdo se nechtěl podřít, se chovali velmi neslušně, neustále byl obtěžován, množily se případy vyhrožování a ponižování. Žalobkyni bylo sděleno, že pokud chce dostudovat vysokou školu, musí přijmout kazašské občanství. Žalobkyně však ke Kazachům ztratila důvěru. Začaly se množit případy únosů nemuslimských žen. Státní orgány a policejní orgány na tuto situaci nereagovaly, naopak ji v řadě případů schvalovaly. Na podzim roku 1995 se neznámí lidé snažili unést i žalobkyni, chtěli ji dostat do auta, které zastavilo na ulici, ale únos se nepodařil. To se stalo celkem třikrát. Žalobkyně se nadále necítila bezpečně, protože ji sledovali a neustále obtěžovali ve škole. Jiná událost se týkala rodiny žalobkyně. Při nějakých volbách (žalobkyně neví, o jaké volby se jednalo), byla její matka delegována jako pozorovatel, a protože v nich zvítězil ruský kandidát, nutili ji, aby zfalšovala výsledky voleb tak, že vyhrál kazašský kandidát. Žalobkyně pak v prosinci 1995 odjela k příbuzným do Ruské federace, kde však nezískala občanství tohoto státu a proto odcestovala 28. 4. 1996 do České republiky.

V návrhu na zahájení řízení o udělení azylu ze dne 11. 4. 2000 žalobkyně uvedla, že Kazachstán opustila proto, že vyšel najevo její židovský původ. Nechtěla přijmout kazašské občanství, protože chtěla občanství ruské. Tím se zhoršily i její vztahy na fakultě, kde studovala. Nejdůležitějším důvodem odchodu bylo, že cítila, že její život je v ohrožení. O udělení azylu žádá proto, že nemá občanství a v žádném státě nemá trvalý pobyt. V České republice má práci i prostředky k životu.

Součástí správního spisu je „Zákon Kazašské republiky o občanství Kazašské republiky“ v českém jazyce. V úvodu je poznámka: „Tento překlad je neoficiální. Původní dokument byl publikován v ruštině v "Kazachstánské pravdě" 14. ledna 1992, spolu s prováděcím nařízením k zákonu.“ V závěru listiny je uvedeno: „za správnost překladu K. Novotná 6. 6. 1996“.

Kasační stížnost žalobců tvrdí nezákonnost spočívající v nesprávném posouzení právní otázky soudem v předcházejícím řízení [§ 103 odst. 1 písm. a) s. ř. s.].

Kasační stížnost vytyká krajskému soudu, že se nezabýval otázkou diskriminace nemuslimů v době, kdy žalobkyně byla nucena zanechat studií a opustit Kazachstán. V kasační stížnosti jsou opakovány důvody, které žalobkyně již uváděla jako důvody, pro které opustila Kazachstán. Rozhodnutí krajského soudu je považováno za neobjektivní, protože tvrzení soudu, že podání žádosti o azyl bylo účelově motivováno s cílem získat nejprve legální pobyt na území ČR pro sebe a svého syna do doby, než jim bude udělen azyl, není pravdivé. Žalobkyně měla v ČR pobyt legálně povolen, a to dlouhodobý pobyt za účelem podnikatelské činnosti. Žalobkyně je i nadále toho názoru, že skutečnosti týkající se její žádosti o azyl objektivně doložila správnímu orgánu, který je měl vyhodnotit tak, jak tvrdila žalobkyně, a její žádosti o udělení azylu vyhovět. V podrobnostech žalobkyně odkazuje na skutečnosti, které uvedla v žádosti o přiznání postavení uprchlíka ze dne 4. 11. 1999.

Žalobkyně v kasační stížnosti tvrdí, že je osobou bez státní příslušnosti a nesouhlasí s tím, že by byla občankou Kazašské republiky, jak rozhodl krajský soud. Jak vyplývá z vyjádření Ministerstva vnitra Kazašské republiky, které žalobkyně v průběhu řízení předložila, žalobkyně nepodávala žádost o přijetí státního občanství Kazašské republiky a státním občanem Kazašské republiky není. I v různých řízeních, která se žalobkyní vedly státní orgány České republiky, bylo se žalobkyní zacházeno jako s osobou bez státní příslušnosti. Žalobkyně v průběhu řízení vedla korespondenci kvůli svému státnímu občanství se žalovaným. Bylo jí sděleno, že v žádném případě žalovaný nerozhodoval a ani nemůže platně rozhodnout o státním občanství cizince ve vztahu k určitému cizímu státu. Pokud byla žalobkyně posouzena jako státní občan Kazachstánu, byla tato otázka řešena pouze pro účely

azylového řízení. Žalobkyně již předložila rozhodnutí státních orgánů České republiky, že je osobou bez státní příslušnosti, včetně rozhodnutí Okresního soudu v Havlíčkově Brodě o rozvodu jejího manželství, který s ní jednal jako s osobou bez státní příslušnosti.

Žalobci navrhli, aby napadený rozsudek byl zrušen a věc vrácena krajskému soudu k dalšímu řízení.

Dodatečně žalobci navrhli, aby Nejvyšší správní soud přiznal kasační stížnosti odkladný účinek.

Nejvyšší správní soud, vázán důvody a rozsahem kasační stížnosti, dospěl k závěru, že kasační stížnost není důvodná.

V projednávané věci je třeba posoudit otázku, zda žalobkyni svědčí důvody udělení azylu, jak jsou formulovány v § 12 zákona o azylu. Podle tohoto ustanovení azyl se cizinci udělí, bude-li v řízení o udělení azylu zjištěno, že cizinec

- a) je pronásledován za uplatňování politických práv a svobod, nebo
- b) má odůvodněný strach z pronásledování z důvodu rasy, náboženství, národnosti, příslušnosti k určité sociální skupině nebo pro zastávání určitých politických názorů ve státě, jehož občanství má, nebo, v případě že je osobou bez státního občanství, ve státě jeho posledního trvalého bydliště.

Protože žalobkyně tvrdila důvody uvedené v § 12 písm. b) zákona o azylu, zabýval se jak žalovaný, tak krajský soud otázkou státního občanství žalobkyně.

Podle názoru Nejvyššího správního soudu ani žalovaný, ani krajský soud při zjišťování státního občanství žalobkyně nepostupovaly správně. Při zjišťování státního občanství nelze totiž vyjít z listiny, která je označena jako „Zákon Kazašské republiky o občanství Kazašské republiky“, jejíž český překlad je výslovně označen jako neoficiální, a nelze ani zjistit, kdy a jak žalovaný tuto listinu získal, a výkladem této neautorizované listiny dojít k závěru, že žalobkyně je státní občankou Kazašské republiky.

Nutno si uvědomit, že otázka státního občanství je otázkou statusovou a že o tom, zda je někdo státním občanem cizího státu, se může autoritativně vyjádřit především příslušný státní orgán státu, o jehož státní občanství se má jednat (v projednávané věci to platí tím spíše, že se jednalo o složité otázky státního občanství v nástupnických státech po rozpadu SSSR).

Na druhé straně zjištění státního občanství žalobkyně má smysl pouze tehdy, jestliže by žalobkyně tvrdila azylově relevantní důvody podle § 12 písm. b) zákona o azylu ve vztahu ke Kazachstánu. Nutno k tomu podotknout, že žalobkyně si již vlastně od počátku řízení protirečí, jestliže na jedné straně tvrdí, že důvody pro udělení azylu jsou dány ve vztahu ke Kazašské republice, na druhé straně popírá, že byla občanem tohoto státu. Pokud by žalobkyně nebyla občankou Kazašské republiky a byla osobou bez státního občanství, státem jejího posledního bydliště byla Ruská federace. Ve vztahu ke státu posledního trvalého bydliště však žalobkyně žádné azylové důvody neuvedla.

Důvody, které žalobkyně uvedla a jimiž se zabývaly správní orgány obou stupňů a krajský soud, nepovažuje Nejvyšší správní soud za relevantní z hlediska udělení azylu podle § 12 písm. b) zákona o azylu.

Žalobkyně obecně uvedla problémy, které měli Evropané (křesťané – tedy Rusové) v době před jejím odchodem z Kazachstánu do Ruské federace s Kazachy. Bylo požadováno, aby tyto osoby přijaly kazašské občanství; pokud to odmítaly, byly obtěžovány, bylo jim vyhrožováno a byly ponižovány.

Tyto obecně formulované důvody nemohou být samy o sobě relevantními důvody pro udělení azylu ve smyslu § 12 písm. b) zákona o azylu, protože z nich nelze dovodit odůvodněný strach žalobkyně z pronásledování z důvodu národnosti. Jednalo se o – jistě nevhodnou – reakci původního obyvatelstva na získání samostatnosti Kazachstánu.

Také tvrzení žalobkyně, že v Kazachstánu nedokončila vysokou školu proto, že jí bylo sděleno, že chce-li dostudovat, musí přijmout kazašské občanství, nelze považovat za její pronásledování ve smyslu § 12 písm. b) zákona o azylu.

Žalobkyně konečně tvrdí, že se jí neznámí lidé snažili třikrát unést, nikdy se jim to však nepodařilo. Tyto pokusy o únos soukromými osobami však nikdy neohlásila policii (milici), protože to pokládala za zbytečné.

Pokusy o únos by mohly být důvodem pro udělení azylu pouze tehdy, jestliže by kazašské orgány, u nichž by se žalobkyně domáhala ochrany, nebyly schopny tuto ochranu poskytnout. K tomu však nedošlo již proto, že žalobkyně tyto pokusy žádnému státnímu orgánu ani neohlásila.

Podle názoru Nejvyššího správního soudu důvody, které žalobkyně uvedla a které měly prokázat její odůvodněný strach z pronásledování z důvodu národnosti ve smyslu § 12 písm. b) zákona o azylu, nejsou důvody azylově relevantními. Nejvyšší správní soud v této souvislosti nemůže přehlédnout ani to, že žalobkyně po odchodu z Kazachstánu žila v Ruské federaci, kde chtěla získat státní občanství (nikoli požádat o udělení azylu) a když se jí to nepodařilo, odcestovala s manželem do České republiky. Zde požádala o udělení azylu až po rozvodu svého manželství soudem v České republice a se značným časovým odstupem od odchodu z Kazašské republiky. To nasvědčuje spíše závěru, že žalobkyně chce prostřednictvím azylového řízení řešit své osobní a rodinné problémy, které vznikly dlouho po jejím odchodu z Kazašské republiky.

Jak je shora uvedeno, postup správních orgánů obou stupňů a postup krajského soudu při zjišťování státního občanství žalobkyně nelze označit za správný. Jednalo se o vadu řízení; nutno však posoudit, zda tato vada měla za následek nezákonné rozhodnutí ve věci samé. Pokud by tomu tak bylo, Nejvyšší správní soud by rozsudek krajského soudu zrušil a uložil mu, aby v dalším řízení zjišťoval státní občanství žalobkyně jinými důkazy, především prostřednictvím příslušných státních orgánů Kazašské republiky.

Pokud však důvody, které žalobkyně tvrdila jako důvody pro udělení azylu, nejsou důvody azylově relevantními, není důvod pro zrušení napadeného rozsudku kvůli dalšímu zjišťování státního občanství žalobkyně. Pokud by bylo v dalším řízení zjištěno, že žalobkyně je skutečně státní občankou Kazašské republiky, soud by žalobu zamítl pro neexistenci relevantních důvodů pro udělení azylu ve smyslu § 12 písm. b) zákona o azylu. Pokud by naopak v dalším řízení bylo zjištěno, že žalobkyně je osobou bez státního občanství, bylo by nutno dovodit, že státem jejího posledního trvalého bydliště byla Ruská federace; vůči tomuto státu však žalobkyně žádné důvody pro udělení azylu neuplatnila.

Zrušení napadeného rozsudku a vrácení věci k dalšímu řízení, v němž by bylo zjišťováno státní občanství žalobkyně, by pro ni nemohlo přinést příznivější výsledek. Nejvyšší správní soud proto i z hlediska procesní ekonomie kasační stížnost zamítl.

S přihlédnutím k ustanovení § 78b odst. 1 zákona o azylu, podle něhož se cizinci, který předloží doklad o podání kasační stížnosti proti rozhodnutí soudu o žalobě proti rozhodnutí ministerstva ve věci azylu a návrhu na přiznání odkladného účinku, udělí na žádost vízum za účelem strpění pobytu, nerozhodoval Nejvyšší správní soud samostatně o žádosti o přiznání odkladného účinku podané kasační stížností.

Jelikož žalobci neměli ve věci úspěch, nemají právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti ze zákona (§ 60 odst. 1 s. ř. s.). Žalovaný měl ve věci úspěch, nevznikly mu však náklady řízení o kasační stížnosti přesahující rámec jeho běžné úřední činnosti. Soud mu proto právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti nepřiznal.

P o u č e n í: Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 4. ledna 2006

JUDr. Jaroslav Vlašín
předseda senátu

